МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник матеріалів

XXVIII підсумкової науково-практичної конференції викладачів

24 лютого 2026

Київ 2026

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVIII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. Т.В. МАРЕНИ, Київ: МДУ, 2026. с. 350

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 9 від 25 лютого 2026 року)

Редакційна колегія:

Голова Марена Т.В., в.о. ректора МДУ, кандидат економічних наук, доцент;

Члени редколегії Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Демидова Ю.О., проректор з науково-педагогічної роботи та молодіжної політики МДУ, кандидат педагогічних наук, доцент;
Калініна С. П., доктор економічних наук, професор;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мельничук І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Пирлік Н. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVIII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 24 лютого 2026 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

© Маріупольський державний університет, 2026

СЕКЦІЯ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ ДОКТРИНИ ТА ЮРИДИЧНОЇ ПРАКТИКИ»

Григор'єва Вікторія,
кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри права
Маріупольський державний університет

ЯКІСТЬ СУДОВОГО РІШЕННЯ У КОНТЕКСТІ РОЗУМІННЯ ПРИНЦИПУ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ

Принцип процесуальної справедливості посідає центральне місце у сучасному розумінні права на справедливий суд та безпосередньо пов'язується з якістю судового рішення як фінального результату здійснення правосуддя. У сучасній правовій доктрині та судовій практиці якість судового рішення дедалі рідше ототожнюється виключно з його формальною законністю чи відповідністю процесуальним вимогам. Натомість вона розглядається як комплексна характеристика, що охоплює обґрунтованість, вмотивованість, аргументованість і здатність судового рішення забезпечити довіру сторін до судового розгляду та його результатів.

Актуальність проблеми якості судового рішення зумовлена, з одного боку, зростанням ролі судової влади у захисті прав людини, а з іншого – підвищеними очікуваннями суспільства щодо справедливості та передбачуваності судових рішень. Саме через мотивувальну частину судового рішення реалізується право особи бути почутою, оскільки вона дозволяє зрозуміти логіку судового міркування та переконатися, що суд не обмежився формальним застосуванням норм права.

Питання обґрунтованості судового рішення неодноразово досліджувалося автором. Зокрема, досліджено питання: аргументації у системі вимог, що висуваються до судового рішення, забезпечуючи логічний зв'язок між установленими обставинами справи, доказами та правовими висновками суду [8; 10]; важливості мотивованість судового рішення як ключового індикатора його якості та передумови стабільності судових [11], дотримання належного мотивування, аргументованість судових висновків і здатність рішення забезпечити довіру

сторін до судового розгляду, так як крізь мотивоване судове рішення реалізується право особи бути почутою та отримати зрозуміле пояснення причин ухваленого судом висновку [9].

На міжгалузевому рівні послідовно обґрунтовується, що законність і обґрунтованість судового рішення мають нерозривний зв'язок із його належним мотивуванням, оскільки саме мотивувальна частина забезпечує реалізацію засад справедливості, процесуальної справедливості та довіру до судового рішення як акту правосуддя [12, 15].

У національній науковій доктрині проблема якості судового рішення активно досліджується у межах цивільного, господарського та адміністративного процесів. У цивільному судочинстві якість судового рішення аналізується насамперед крізь призму принципів процесуального права. Так, у працях Д. О. Шкаровського обґрунтовано, що вмотивованість судового рішення є похідною від принципів змагальності та диспозитивності, оскільки суд зобов'язаний не лише встановити фактичні обставини справи, а й продемонструвати, яким чином доводи сторін були оцінені у процесі формування правового висновку [17; 18]. У цьому контексті якість судового рішення прямо впливає на сприйняття сторонами судового розгляду як справедливого.

У господарському судочинстві дослідження якості судового рішення набуло більш системного характеру. У дисертаційній роботі Д. Л. Черкеза вмотивованість судового рішення розглядається як самостійна процесуальна вимога, недотримання якої призводить до втрати стабільності судового акта та підвищує ризик його скасування в апеляційному чи касаційному порядку [16]. Подібної позиції дотримується й І. А. Бутирська, яка наголошує, що належне мотивування рішень господарських судів є передумовою правової визначеності та передбачуваності судової практики [7]. Таким чином, у господарському процесі якість судового рішення безпосередньо пов'язується з ефективністю судового захисту економічних прав.

В адміністративному судочинстві якість судового рішення розглядається у тісному зв'язку з принципом верховенства права та ефективністю судового контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень. Аналіз практики та наукових досліджень свідчить, що саме мотивованість судового рішення виступає ключовою гарантією балансу між дискрецією публічної адміністрації та судовим втручанням [4, 5]. Неналежне мотивування або формальний підхід до оцінки аргументів сторін у таких спорах розцінюється як істотний недолік якості судового рішення.

Водночас для поглиблення розуміння цієї проблематики важливим є звернення до англійської правової доктрини. У праві Великої Британії якість судового рішення традиційно розглядається у контексті процесуальної справедливості через обов'язок суду наводити мотиви рішення (*duty to give reasons*). Англійські науковці наголошують, що мотивування

судового рішення виконує не лише процесуальну, а й легітимаційну функцію, оскільки дозволяє сторонам і суспільству переконатися у справедливості судового розгляду [3].

Так, Т. Бінгем у праці *The Rule of Law* зазначає, що відсутність зрозумілих і переконливих причин судового рішення підриває довіру до судової влади та суперечить самій ідеї верховенства права [1]. М. Елліотт і Р. Томас підкреслюють, що якість судового рішення визначається не обсягом мотивувальної частини, а її достатністю для пояснення, чому суд дійшов відповідних висновків, і для забезпечення ефективного апеляційного контролю [2].

Зазначені доктринальні підходи отримали подальший розвиток у практиці Верховний Суд, який послідовно пов'язує якість судового рішення з реалізацією принципу процесуальної справедливості. У своїх висновках Верховний Суд наголошує, що справедливий судовий розгляд не може зводитися до формального дотримання процесуальних норм, а передбачає ухвалення такого рішення, яке є достатньо вмотивованим і дозволяє сторонам зрозуміти причини судових висновків.

Показовою у цьому контексті є постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду у справі № 521/8157/21, у якій Суд зазначив, що формальне відтворення норм права без розкриття логіки їх застосування до встановлених обставин не відповідає стандартам процесуальної справедливості. Верховний Суд підкреслив, що суд не зобов'язаний відповідати на кожен аргумент сторін, однак має надати мотивовану відповідь щодо вирішальних доводів, які впливають на результат розгляду справи [14].

Аналогічні підходи простежуються у практиці Касаційного господарського та Касаційного адміністративного судів, де якість судового рішення пов'язується з логічною послідовністю мотивів, належною оцінкою доказів і можливістю ефективного апеляційного чи касаційного перегляду [5; 13]. У такий спосіб Верховний Суд фактично формує стандарт якості судового рішення як практичний вияв принципу процесуальної справедливості.

Отже, сучасна доктрина та судова практика дозволяє дійти висновку, що якість судового рішення у контексті процесуальної справедливості є універсальною міжгалузевою категорією. Вмотивованість судового рішення демонструє здатність судового рішення продемонструвати логіку судового міркування, належну оцінку аргументів сторін і переконливість правових висновків. Саме така якість судового рішення забезпечує реальне, а не формальне, здійснення принципу процесуальної справедливості та зміцнює довіру до судової влади.

Література

1. Bingham T. *The Rule of Law*. London : Penguin Books, 2011. 213 p. https://doi.org/10.1017/S1574019611300077

2. Elliott M., Thomas R. *Public Law*. 4th ed. Oxford : Oxford University Press, 2020. 930 p. https://doi.org/10.1093/he/9780198836742.001.0001

3. Judicial College (UK). *Judicial Writing Guide*. London, 2022. URL: https://www.judiciary.uk/publications/judicial-writing-guide/

4. Адміністративно-судове процесуальне право України : навч. посіб. / за заг. ред. О. М. Пасенюка. Київ : Юрінком Інтер, 2024. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/20250/3/p_ASPPU-2024.pdf

5. Берназюк Я. Мотивованість (обґрунтованість) судового рішення як одна з основних вимог до якості судового рішення (правосуддя) https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/presentation_bernaziuk_motive.pdf;

6. Бобкова А.Г., Захарченко А.М. Особливості судового рішення у господарському судочинстві. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 10. URL: http://lsej.org.ua/10_2022/205.pdf

7. Бутирська І. А. Вмотивованість судових рішень господарських судів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 9. URL: https://legalnovels.in.ua/journal/19_2023/53.pdf

8. Григор'єва В. В. Аргументація судового рішення як умова забезпечення його стабільності. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 2. URL: http://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/08/2_2018.pdf

9. Григор'єва В. В. Деякі міркування щодо обґрунтованості та вмотивованості судового рішення. *Тези доповіді*. Маріупольський державний університет. URL: https://repository.mu.edu.ua/jspui/handle/123456789/8597

10. Григор'єва В. В. Правовий режим судового рішення у господарському процесі : автореф. дис. … канд. юрид. наук: спец. 12.00.04 Господарське право, господарсько-процесуальне право / В. В. Григор'єва ; Ін-т економіко-правових дослідж. НАН України. Донецьк, 2009. 18с. URL http://repository.mu.edu.ua/jspui/handle/123456789/8597;

11. Григор'єва В. В., Авдєєв О. В. Належна мотивація як показник якісного рішення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 4. С. 302–306. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2021/75.pdf

12. Завальнюк І. В. Законність та обґрунтованість судового рішення як гарантії засад справедливості. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Юридичні науки*. 2021. Вип. 10. URL: https://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-law/article/view/999

13. Кібенко О. Стандарти написання судового рішення (касаційна інстанція). Навчально-методичні матеріали Верховного Суду. Київ, 2024. URL:

https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/Prezent_standart_napus_syd_rish2024.pdf

14. Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду у справі № 521/8157/21.URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/132789336

15. Скляренко І., Соболь Є. Належне мотивування судового рішення у судовій справі як гарантія його правосудності. *Актуальні проблеми правознавства*. 2023. № 2 (34). URL: https://appj.wunu.edu.ua/index.php/apl/article/download/1620/1677/3276 .

16. Черкез Д. Л. Вмотивованість судового рішення у господарському судочинстві : дис. … д-ра філософії за спец. 081 «Право». Кропивницький : Донецький державний університет внутрішніх справ, 2023. 277 с. URL: https://dnuvs.ukr.education/wp-content/uploads/2023/10/dysertacziya-cherkez-d.l.pdf

17. Шкаровський Д. О. Взаємозв'язок аргументації та вмотивованості судового рішення у цивільному судочинстві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. Вип. 76. URL: https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/download/342327/330148

18. Шкаровський Д. О. Вплив принципів цивільного судочинства на вмотивованість судового рішення у цивільному судочинстві. *Актуальні проблеми правознавства*. 2024. № 4. URL: https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/12/49.pdf

Камардіна Юлія,
кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права,
Маріупольський державний університет

ЦИФРОВА НЕРІВНІСТЬ ЯК ПЕРЕШКОДА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ РІВНОСТІ УЧАСТІ В МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ

У сучасному публічному управлінні цифрові технології відіграють ключову роль у забезпеченні доступу громадян до інформації та участі у процесах прийняття рішень на місцевому рівні. Електронні сервіси, включно з платформами електронних петицій, онлайн-консультаціями та цифровими інструментами для участі у бюджетах громад, сприяють підвищенню відкритості органів місцевого самоврядування та забезпечують механізми прямого зв'язку між громадянами і владою. Однак разом із розширенням цих можливостей постає серйозна проблема цифрової нерівності, яка проявляється як суттєва перешкода реалізації принципу рівності участі громадян у місцевому самоврядуванні. Під цифровою